

PALIAUBŲ DERYBOS KRITIŠKAM TASKE

Pereitą šeštadienį derybos dėl paliaubų Korėjoje buvo pertrauktos iki trečiadienio (ant-radienio vakaro Amerikos lai-ku). Pertraukimo priežastis — nesutarimas dėl vieno klausimo: kinai reikalauja įtraukti į de-rybų dienotvarkę "svetimų ka-riuomenių" atitraukimą iš Ko-rėjos, amerikiečiai griežtai prie-šinasi šiose derybose apie tai kalbėti. Amerikiečiai pagaliau pasiūlė pertrauką ir pasiūlė ki-nams apsigalvoti: arba jie atsi-sako nuo šio reikalavimo, arba iš paliaubų nieko nebus.

Po pertraukos įvyko jau trys susitikimai: visi trys buvo trumpi ir apie jų turinį nieko nepranešta, bet vėliau paskelbė, kad dar bus posėdis. Prieš tai ki-nų radijas vis tvirtino, kad svarbiausias dalykas tai svetimų kariuomenių klausimas. Po šių trumpų posėdžių buvo spėjama, kad kinai vis dėlto gal jiesko ko-kio kompromiso, nes, jei jie bū-tų griežtai laikęsi seno nusista-tymo, tai derybos būtų nutrūkę.

Kovos fronte šios savaitės pradžioje vėl sustiprėjo, ypač aviacijos veikimas. Kinai skel-bia, kad amerikiečių lėktuvai vėl pažeidę Mandžiūrijos sieną ir jie net 7 amerikiečių spraus-minius lėktuvus nušovė...

Amerikiečių lėktuvai vien-antradienį atlikę per 1000 iš-skridimų.

PARUOSTAS BENDRUOMENĖS STATUTAS

Laikinio Organizacinio Komi-teto nariai, išrinkti JAV lietu-vių Bendruomenės statutui pa-ruošti ir jos organizacijai su-kurti, paruošė JAV Lietuvių Bendruomenės statutą. Kadanį dalis LOK narių gyvena rytuose, statutas jiems pasiūstas, ir lau-kiama jų nuomonės.

LAISVOS EUROPOS UNIVERSITETAS

Laisvosios Europos Komite-tas, kurio centras yra New York-e, ir kuriame taip pat yra ir lietuvių sekcija, steigia specialų koledžą — universitetą stude-nams, kilusiems iš bolševikų už-imtų kraštų ir dėl tos okupacijos turėjusių netraukti savo pradė-tas studijas.

Universitetas bus Prancūzi-joj, Strassburge. Jis naudosis Strassburgo universiteto patal-pomis, bet nebus to universiteto dalis, o veiks kaip savaranki mokslo įstaiga. Studentų regis-tracija netrukus prasidės Pa-ryžiuje. Studentais bus prima-mi pabėgėliai iš Albanijos, Bul-garijos, Čekoslovakijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Rumunijos ir Vengrijos.

Universitetas steigiamas pri-ariant ir remiant JAV vyriausybei. Jo tikslas duoti progos, studijuoti iš komunistų paver-gtų kraštų pabėgusiai jaunume-nei, turint galvoje, kad po iš-laisvinimo tiems kraštams reik-kės inteligentinių pajėgų. Uni-versiteto priežiūros komitetas bus New Yorke.

EINA
36
metai

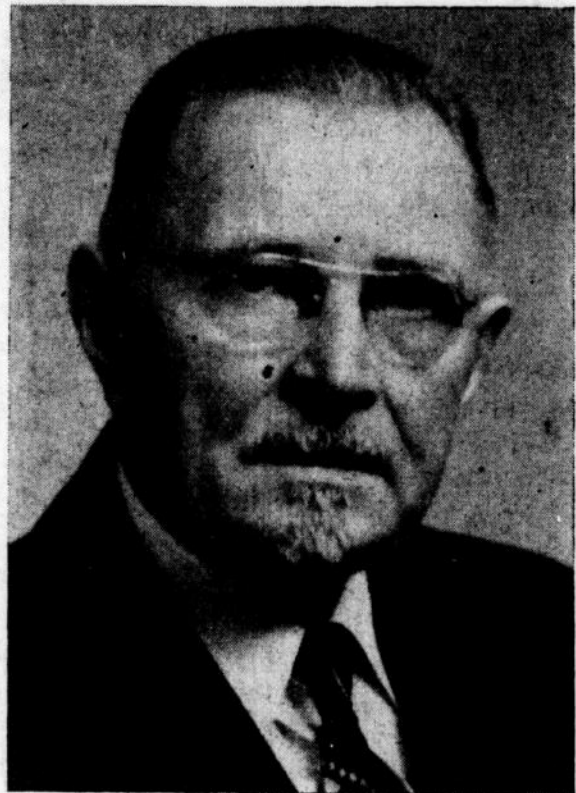
DIRVA

THE FIELD

Atsk. Nr.
8
centai

Sumanymai ir darbai

PASIKALBEJIMAS SU AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS
SĄJUNGOS PIRMININKU DR. M. J. COLNEY

Jau du mėnesiai prabėgo nuo Amerikos Lietuvių Tautinės Są-jungos Seimo, kuris kai ką tru-putį nustebino jame įvykusių Sąjungos vadovybės pasikeiti-mu, o kai kam, atrodo, net ir nervus paveikė, nes pasigirdo riktėlėjimas, maždaug: "bėkim, dangus griūva"... Tiesa, tas už Sąjungos ribų bandytas su-kelti patriuškimas nebesi-laukė nė tiek pasekėjų, kiek anas kopūstlapio išsigandęs zui-kelis. Todėl jis greit ir nutilo.

Dirvos redakcija tarėsi, jog jau laikas pakviesti Sąjungos Pirmininką per Dirvos skiltis pasidalinti su visuomene minti-mis apie Sąjungos veikloje nu-matomus sumanymus bei darbus ir apskritai apie pažiūrą į eilę aktualijų mūsų visuomeninių reikalų.

Štai eilė mūsų iškeltų klau-simų ir dr. M. J. Colney atsakymų.

— Kaip jaučiatės, p. Pirmi-ninke, šiose pareigose?

Prisipažinsiu, kad pirmasis momentas buvo visai neįjaukus. Aš, kaip, turbūt, ir ysi kiti, buvau apimtas didžiausio ap-gailstavimo, kai išgirdau, kad adv. Antanas Olis tikrai neper-kalbama nebesutinka pasilikti pirmininku. O kai netrukus buvo paskelbta, kad aš išrenkamas pirmininku, tai, turiu atvirai pasakyti, kad, nors prieš pat posėdį ir buvau įspėtas, jog gali iškilti ir mano kandidatūra, jei adv. A. Olis tikrai nebe pasi-likty pirmininku, vistiek pasi-jutau lyg gavęs dar ir antrą smūgį. Be galo nemaloni buvo mintis, jog gal kam nors atro-dys, lyg aš čia kokioj politinėj kovoj lieku nugalėtoju prieš bu-vusį pirmininką, kurį aš kaip tik nepaprastai gerbiu ir ver-tinu.

Bet mane ypatingai nuramino

ir padarino paties adv. A. Olšo labai draugiški, nuoširdūs lin-kėjimai ir pažadas artimai ben-putį nustebino jame įvykusių dradarbiauti, kiek galint padė-ti. Beje, jūs ten Dirvoje nesu-jaudinkit, kad vienas laikraštis jus apkaltino, esą, jūs patys prasmėnėte tokį adv. Olšo pa-reiškimą ir "įdėjote" jį jo lūpas. Priešingai, tai tas laikraštis prasilenkia su tiesa, tuos žodžius "iš lūpų išimdamas". Jie ne tik buvo pasakyti, bet ligi šiol nebe vieną kartą jau ir faktais pa-tvirtinti.

Galiu dar pridurti, kad ir ma-no artimiesiems bendradar-biams, ypač waterburškiams — M. Gureckui ir Br. Dūdai, ku-rie seime nedalyvavo, tas iš-rinkimas buvo nemaža staigme-na ir pradžioje juos kiek nugaš-dino ta netikėtai uždėta atsa-komybė. Bet vėliau, ypač po pirmojo posėdžio, kurį turėjome New Yorke birželio 17 dieną, susipažinę su darbo galimybė-mis bei įsitikinę, kad visi gra-žiai sutariame, pasijutome gana gerai ir, galima sakyti, net drąsiai.

Seimo nutarimas, kad valdy-ba būtų sudaryta iš netoli nuo vieni kitų gyvenančių asmenų, yra gana praktiškas. Mes trys Waterburyje galime pasitarti nors ir kasdien, o J. Kasmaus-kas su A. Trečioku taip pat ne-sunkiai pasiekiami susižinoti. Visiems posėdžio susirinkti irgi nėra keblu problema.

Pirmojo posėdžio nutarimai, kuriuos trumpai jau minėjote Dirvoje, plačiau yra pranešti skyriams ir Sąjungos Tarybos nariams, o rugpjūčio 5 dieną numatome turėti antrą posėdį, šį kartą Waterburyje.

— O kaip žiūrite į kaikiuos kritiškų atsiliepimų spaudoje apie seimą bei vadovybės pasi-keitimą?

— Ne jūs pirmi išradot šitą

Gana staigiai įvykęs Jungti-nių Valstybių susitarimas su Ispanija dėl laivyno ir oro bazių yra ryškus posūkis šio krašto užsienių politikoje.

Kai pereitą rudinį JTO atsi-sakė nuo diplomatinio Ispanijos boikoto, prezidentas Trumanas dar gruodžio pradžioje pareiškė, jog daug laiko praėis, ligi Ame-rikos ambasadorius vyks į Ma-dridą. Bet vasario pradžioje toks ambasadorius buvo jau Madride. Valst. Sekretorius Achesonas visada griežtokai pasisakydavo prieš bet kokius pasitarimus su Ispanija, o dabar ir jis jau pri-taria vykstantiems susitari-mams ir neboja nei prancūzų nei anglų protestų.

Admirolo Shermano mirtis

klausimą. Aš pats to klausiau adv. Olį. Jis man į tai atsakė, ir manau, kad jis nepyks, jei aš jums tą atsakymą parodysiu. Štai:

"Dėl įvairių ir savotiškų spau-dos atsiliepimų apie Sąjungos seimą, man rodos, nereikėtų į juos daug dėmesio kreipti. Buvo, yra ir bus žmonių, kuriems mūsų Sąjungos gyvavimas sudaro savotišką nemažą kriaulę akyje. Jie visados džiaugsis, kai mes kur nors savybėje nesutarsime, ir visados kone liūdės, kai mes būsim vieningi. Aš visados jun-giuosi prie Jūsų nuomonės, kad mūsų darbas bus vaisingas tik tada, kai mes būsim vieningi".

Aš po tokiu atsakymu pasi-rašau abiems rankom. Tegul tai bus atsakymas ir į jūsų klau-simą.

— Kurie dalykai, Tamstos nuomone, galėtų būti nesutari-mų priežastimi Sąjungoje, arba, kitaip sakant, kokių srityje daugiausiai būtų reikalinga rū-pintis vieningumo išlaikymu?

— Mano nuomone, Sąjungoje nėra jokių ryškesnių priežasčių nesutarimams. Vienintelis dalykas, į kurį reikia atkreipti dė-mesį, tai seniai Amerikoje gy-venančių ir tik dabar, prieš me-tus kitus į Ameriką atvykusių narių bendradarbiavimas vienoje organizacijoje. Tai nėra vien tik mūsų organizacijai būdingas dalykas: šis klausimas yra gy-vas visoje dabartinėje Ame-rikos lietuvių visuomenėje. Bet aš nematau jokios priežasties nu-gąstauti, kad Tautinėje Sąjun-goje galėtų atsirasti koks esmi-nis "plyšys" tarp seniau ir vė-liau į Ameriką atvykusių lietu-vių.

Kad vis dėlto reikia į tą daly-ką kreipti dėmesį, sakau dėl šių priežasčių:

Dabar atvykusieji mūsų na-riai tebeturi, taip sakant, daug

(Perkelta į 8-tą puslapį)

Posūkis Amerikos politikoje

tuoj po susitarimo sukėlė susi-rūpinimo, ar susitarimo vykdy-mas nebus sutrukdytas: jis gi nespėjo padaryti nei pranešimo apie susitarimą. Bet nurodoma, kad po Ispanijos jis buvo jau Paryžiuje ir kalbėjosi su gen. Eisenhoweriu, be to, derybose dalyvavo ne vienas, todėl susi-trukdymų nebūsiu.

Susitarimas su Ispanija ro-dą, kad Amerikos vyriausybė ryžo-si Europos sustiprinimo pasiren-

gimus vykdyti rimtai ir nedel-siant. Dėl Ispanijos nurodoma, kad strateginiai susitarimai iš esmės neturi nieko bendra su pažiūromis į Ispanijos vidaus politinius reikalus. Tiesa, Ispanijoje pakeistas vyriausybės sąstata, neva suliberalinamas režimas, kalbama apie konsti-tucinės monarchijos grąžinimą, bet tai yra ateities dalykas. Ba-zių klausimas buvo sprendžia-mas netikėtu skubumu.

Molotovas apie savo mokinius

Varšuvoje buvo švenčiamos septintosios metinės nuo įkūri-mo "Lenkijos Išlaisvinimo Ko-miteto", kuris vėliau, padedant Churchillio vyriausybei ir kai kuriems neapdairiems lenkų po-litikams su Mikolaičiku prieša-ky, virto dabartine komunistine

Varšuvoje apsilankė ir kalbėjo pats Molotovas ir maršalas Žu-kovas (nieko neminima apie Lenkijai "paskolintą" marša-lą Rokossovskį, kuris, anot gan-dų, esąs nušautas).

Molotovas savo kalboje pakar-tojęs tvirtinimą, kad vakarų kraštai atvirai rengiasi trečia-jam pasauliniam karui ir jau esą užsimoję "tiesioginio užpu-limo veiksmams", sustojo ties Jugoslavijos klausimu. Jugosla-vijos valdytojai yra visi Mask-vos mokiniai ir jie sukūrė Ju-goslavijoje visiškai nuo maskvi-nės nukopijuotą santvarką. Bet

kai pasidarė nepaklusnūs Mask-vai, tai štai kaip Molotovas juos apibūdina:

"Jugoslavija pateko į šnipų ir provokatorių rankas, kurie ap-gavo savo tautą ir pardavė ją anglo - amerikiečių imperialis-tams. Dabar visi mato, kad Tito, Kardelj ir Rankovičiaus gauja jau atgaivino kapitalistinę si-stemą Jugoslavijoje, atėmė iš ju-goslavų tautos jos revoliucinius laimėjimus ir pavertė tautą agresyviu imperialistų įrankiu".

"Kadangi jugoslavų tauta ne-apkenčia šios kriminalistų gau-jos, pasivogusios kelią į valdžią, tai ji laikosi tik kruvino teroro ir fašistinių valdymo metodų pagalba. Tai negali ilgai trukti. Jugoslavijos tautos ras kelią į laisvę ir sunaikinimą fašistinio Tito režimo".

Kiekvieno atžvilgiu gana įdo-mu girdėti, kaip Maskvos kati-nės nukopijuotą santvarką. Bet

Pereitą penktadienį, arabų kontroliuojamajame Jeruzalės sena-miestyje, ant Omaro mečetės laiptų buvo nušautas Jordano ka-ralius Abdula. Jis buvo, nors ir mažiausias arabų valstybės kara-lius, bet svarbiausias asmuo, kuris palaikė arabuose bendradar-biavimo su anglais politiką. Jį nužudė 21 metų arabas siuvėjas iš Jeruzalės senamiesčio, Jeruzalės Didžiojo Mufti šalininkas. Didy-sis Mufti, savo laiku bendradarbiavęs net su Hitleriu, yra anglų ir, žinoma, žydų priešininkas. Netekus Abdulos, arabų pasaulyje gali padidėti Egipto ir apskritai priešangliška įtaka. Pirmas pa-vojus — Sueso kanalui. Antras — gali atsinaujinti karas Palestinoje su žydais. Jordano sostą dabar regento teisėmis užėmė antrasis (paveiksle matomas) Abdulos sūnus Naifas. Vyresnysis sūnus serga nervų liga, gydomi šveicarijoje, bet, girdėti, kovosių dėl sosto. Čia, žinoma, bus ne brolių kova, o kova tarp dviejų gru-pių: proangliškos ir antiangliškos.

PAVYZDINGA GEGUŽINĖ LAWRENCE

400 dolerių pelno Vas. 16
gimnazijai

Apylinkės miestų trėmtiniai liepos 8 d. Lawrence surengė gegužinę. Žmonių prisirinko iš visur ir gauta 402,62 dol. gryno pelno, kuris bus pasiūstas Diep-holzo gimnazijos išlaikymui.

Gegužinė skyrėsi nuo kitų sa-vo įvairia programa: chorų dai-nos, tautiniai šokiai, pajvairini-mai.

Gegužinė buvo pravesta prie-škomunistiniais šūkiais, priimta rezolucijos Prezidentui H. Tru-manui, D. Achesonui, dėl Lietu-vos išlaisvinimo. Parke medžiai mirgėjo prieškomunistiniais šū-kiais. Tai buvo, tikrai gražiai sujungta politiniai ir kultūri-niai reikalai.

Tačiau nesuprantama, kodėl kun. Juras bažnyčioje ragino žmonės į tą gegužinę neiti. Ko-dėl kun. Juras tylėjo, kaip ko-munistai ruošė savo pikniką?

Tiesa, šis reiškinys, kad kun. Juras išėitų prieš lietuvišką vei-kimą yra nepirmas. Kun. Juras užgria tik tuos parengimus, ku-riuos jis pats ruošia.

Buvęs

ATVIRAS LAISKAS

Šv. Pranciškaus Parapijos
Klebonui P. Jurui
Lawrence, Mass.

Š. m. liepos mėn., 8 d. Law-rence Lietuvių Tautiniame Par-ke Nashua, Lowell, Haverhill ir Lawrence tremtiniai ruošė ge-zinę tikslu gauti pelno Diephol-zo (Vokietijoje) gimnazijos mo-kiniams sušelpiti.

Kiek mūsų jėgos leido, sten-gėmės suruošti gražesnę progra-mą, sukviesti daugiau lietuvių, gauti kodaugiau pelno mūsų var-gu mokymklai išlaikyti.

Visi apylinkės lietuviai noriai prisidėjo ir žadėjo atsilankyti, o tas mus tik skatino, bet štai tą pačią dieną Tamsta Klebone, net 3 kartus bažnyčioje paskelbei: "Jie prisidengę gražiais tikslais nori klaidinti katalikišką visuo-menę, todėl toks piknikas ne-verta palaikyti."

Mums visai nesuprantama, kaip ir kuo buvo suklaidinta ka-talikiška visuomenė nekalta ge-gužinė, suruosta tikrai gražiū tikslu — padėti varge esantiems broliams. Juk mūsų gegužinėje buvo daug Jūsų parapijos žmo-nių, bet jie nieko ten nepamatė prieš katalikybę. Mes esame už-gauti ir kaip katalikai ir kaip lietuviai. Nesupradami, ko Tamsta Klebone, tuo pasakymu norėjai, bažnyčioje išėjai prieš tuos nelaiminguosius Lietuvos vaikus mokinius, o kartu ir prieš mus tremtinis, norinčius savo broliams varge padėti.

Rengėjai:

Aleksandras Griauzdė, Myko-las Bilinskas, Vaclovas Kairys, Alfonsas Burneika, Lionginas Kapeckas, Kazimieras Grauslys.

"GENOCIDO KONVENCIJA IR JOS ATGARSIAI" STRAIPS-NIO TĖSINYS BUS KITYME DIRVOS NUMERYJE

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštinis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

Vytauto Didžiojo Karo Muziejus
rusų ir vokiečių okupacijų metaisGEN. STASYS RAŠTIKIS,
buv. Lietuvos Kariuomenės Vadas

(Tęsinys)

Karo Muziejaus restauracija.

Zivilverwaltung'o centro įstaigoms vokiečiai iš pradžių užėmė Lietuvos prekybos ir pramonės rūmų namus (Donelaičio g. Nr. 22a). Tačiau šis pastatas jiems pasirodė esąs per mažas ir netinkamas. Pradėjo įsikurti geresnių patalpų.

Pats generalinis komisaras Dr. von Renteln atvyko į Karo Muziejų. Jam rūpėjo ir jį įdomavo ne muziejaus ekspozicija, kurią jis visai nežūrėjo, bet patalpos. Jos jam patiko, ir čia pat Dr. von Renteln pradėjo planuoti, kaip jo įstaiga galėtų čia įsikurti ir sutvarkyti.

Karo Muziejaus administracija ir Lietuvos Laikinoji Vyriausybė padarė žygių, kad Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus patalpos tam nebūtų panaudotos. Ar tų žygių paveikti ar dėl kitų priežasčių, vokiečiai atsisakė nuo V. D. Karo Muziejaus patalpų ir Zivilverwaltung'o centrą įkūrė Lietuvos užsienio reikalų ministerijos ir žemės banko rūmuose, Vienybės aikštėje.

Tai buvo vienintelis atsitikimas, kada pats generalinis komisaras buvo įžengęs į Karo Muziejaus patalpas. Daugiau jis čia nė vieną kartą nepasirodė.

Restauruojant Karo Muziejų, jo administracija susilaukė iš vokiečių įvairių reikalavimų. Vieni jų pareikšti betarpiškai muziejaus vadovybei, kiti perduoti jai per pirmąjį generalinį tarėją gen. P. Kubiliūną.

Buvo įsakyta nuimti nuo Laisvės Statulos piedastalo parašus apie mūsų kovas Klaipėdos krašte 1923 m. ir apie Lietuvos kariuomenės pergalę prieš bermontininkus ties Radviliškio 1919 m. Įsakyta pašalinti Mažosios Lietuvos patriarcho Martyno Jankaus bronzinį biustą iš Karo Muziejaus sodelyje buvusios paminklų — biustų alėjos. Didžiojo Muziejaus salėje Lietuvos kariuomenės pulkų skyriuje turėjo būti pašalintos visos foto nuotraukos, visi trofėjai ir schemos apie mūsų kariuomenės kovas prieš vokiečius — bermontininkus, ir išimti visi ekspozitai, vaizduojantys lietuvių kovas su vokiečių kryžiuočių ir kalavijiečių ordenais.

Panaikintas visas skyrius apie lietuvių sukilimą Klaipėdos krašte ir apie vokiečių nacionalsocialistų su jų vadais Neumann'u ir Sass'u bylą Lietuvos kariuomenės teisme. Iš Karo Muziejaus bokšto varpų muzikos turėjo būti išimta (izoliuota) melodija "Lietuviai eame mes gimę, lietuviai norime ir būt".

Po vieno prieš vokiečius nukreiptų patriotinių demonstracijų, pasiūlygusių Karo Muziejaus sodelyje prie Nežinomojo Kareivio kapo, Karo Muziejaus viršininkas gen. Nagius gavo raštą iš paties generalinio komisaro Dr. von Renteln, draudžiantį Karo Muziejaus sodelyje griežti arba giedoti Lietuvos Himną "Lietuva Tėvynė mūsų".

Rašte griežtai pabrėžta, kad už šio įsakymo nevykdymą atsakys pats gen. Nagius. Kartu nurodyta, kad ateityje ypatingais atvejais Tautos Himnas galės būti leistas griežti arba giedoti, bet tik paties Dr. von Renteln leidimu.

Vokiečiams bausi buvo net vadinti mūsų Tautos Himno tikroju vardu, ir jie degradavo jį, vadindami "Lietuvių tautinė giesmė".

Vieton pirmųjų okupantų prisodintų, kur reikia ir kur reikia Lenino, ir ypatingai Stalino, figūrų, biustų ir portretų, kurie, bolševikams pabėgus, lietuvių buvo tuoj pašalinti ir sunaikinti, naujieji okupantai pradėjo reikalauti, kad visur būtų Hitleris.

Sunku buvo muziejaus administracijai tokiose sąlygose tvarkytis, ir ji, norėdama išgelbėti visą Karo Muziejų, vienur kitur turėjo daryti, kaip malum necessarium, nedidelius kompromisus.

Elgtasi labai atsargiai: kad nebūtų ižeisti mūsų pačių tautiniai jausmai, kurie vokiečiams, kaip žiauriams okupantams, buvo labai nepageidaujami, ir kad būtų galima nors šiek tiek sumažinti vokiečių Zivilverwaltung'o didelį nedraugiškumą Vytauto Didžiojo Karo Muziejui, kuris labiau, negu bet kuri kita vieta Lietuvoje, buvo likęs lietuvių tautinė šventovė, visų mūsų tautinio atsparumo simboliu ir patriotinių jausmų šaltiniu.

Karo Muziejus buvo ne tik nemalonių krislių, bet net nepageidaujamu baslių vokiečių Zivilverwaltung'o akyse. Tame vokiečių Verwaltung'e, kurio langai rodė tiesiai į čia pat pašonėje esantį Lietuvos V. D. Karo Muziejų, ne vieną kartą svarstytas, kaip šį muziejų panaikinti, ir kartu apgalvesta, kad tai nepadaryta pirmomis karo dienomis, bet leista lietuviams bolševikų išniekintą Vytauto Didžiojo Karo Muziejų vėl restauruoti.

Muziejaus vadovybė, visa tai žinodama, turėjo daryti vieną kitą nacionalsocialistų raminantį žygį, kad tik jų nepalankumas nepavirstų audra prieš Karo Muziejų.

Vienos šoninės salės viena siena buvo paskirta Lietuvos santykiams su Vokietija atvaizduoti. Čia turėjo būti pakabintas ir Hitlerio portretas, buvo pakabinta citata iš Hitlerio kalbos, kurią jis buvo pasakęs vokiečių — rusų karo pradžios proga, ir kurioje jis minėjo bolševikų įsiveržimą į Lietuvą 1940 birželio 15, ir kodėl tada Vokietija negalėjusi padėti Lietuvai.

Čia pat pakabintos ir kelios foto nuotraukos iš Lietuvos nepriklausomybės laikų, kada Lietuvai ir Vokietijos valstybės

Jau spausdinamas „Lietuvių Tautosakos Lobynas“

Greit bus pusmetis, kaip renkami prenumerata "Lobynui" išleisti. Jo redaktorius — leidėjas Dr. J. Balys susitarė su Dirva dėl knygos spausdinimo. Spaustuvė jau gavo visus rankraščius ir pradėjo darbą. Knyga bus atspausdinta apie rugsėjo mėn. pabaigą. Pirmos dvi "Lobyno" dalys bus vienuose viršeliuose, turės apie 200 spaudos puslapių ir susidės iš dviejų savarankiškų knygų: pirmoji "Dvasios ir žmonės", antroji "Liaudies Magija ir Medicina". Tolimesnis "Lobyno" leidimas pareis nuo to, kaip seksis su pirmosiomis.

Kaip galima buvo numatyti, prenumeratorių arba šio darbo rėmėjų atsirado neperdaugiau. Iki šiol surinkta tik apie pusę pinigų, kiek kaštuos knygos atspausdinimas, nors Dirva apsiėmė spausdinti už savikainą, t. y. be pelno. Prenumerata dar bus priimama iki rugsėjo mėn. pabaigos, kol knyga bus atspausdinta ir tada jos kaina bus atitinkamai padidinta. Laisvam pardavimui liks labai mažai egzempliorių, nes knygos bus atmušta maždaug tiek, kiek bus prenumeratorių, galvojančių, kad kas dabar ja nesidomi, tai nesidomės ir vėliau.

Kas domisi mūsų tautosaka ir nori prisidėti prie jos leidimo, kviečiami pasiskubinti "Lobyną" užsiprenumeruoti. Pinigų (\$2.00) prašoma siųsti tiesiog leidėjui: Dr. Jonas Balys, Indiana University, Bloomington, Indiana. Jei kam bus patogiau, galima prenumeruotis pas įgaliotinius, kurių yra didesnė lietuvių kolonijose, būtent:

Amsterdam, N. Y.: J. Čyvas, 306 E. Main St.
Brooklyn, N. Y.: "Gabijs", 340 Union Ave.
Baltimore, Md.: Kazys Bradūnas, 1325 Glyndon Ave.
Cleveland, Ohio: "Dirva ir Balys Gaidžiūnas, 1234 E. 89 St.
Chicago, Ill.: Jonas Paplėnas, 4416 So. Hermitage Ave.
Cicero, Ill.: Ona Zailskienė, 1819 So. 50 Ave.
Dorchester, Mass.: Dzidas Giedraitis, 1615 Dorchester Ave.
Detroit, Mich.: Vladas Pauza, 5344 Burlingame Ave. ir Vladas Minelga, 1610 W. Scotten St.
Waterbury, Conn.: Vladas Varneckas, 2157 No. Main St.
Toronto, Canada: "Tėviškės žiburiai" Adm. 941 Dundas St. West.

PRENUMERATORIŲ
ATSILIEPIMAI

Siųsdami leidėjui prenumeratorių, daug kas dar pridėjo ir laišką. Juose pareiškiami įdomių minčių. Štai keletas tokių nuomonių, paimitų ir prenumeratorių laiškų.

• Sugulvojai puikų dalyką. Tautosakos leidinių mums be galo reikia.
Vyt. Alantas, Detroit, Mich.

• Esu laimingas bent skatiku galėdamas paremti Tamstos taip didelį ir mūsų tautai taip brangų darbą.
A. Ambrazūnas, Waukegan, Ill.

• Nuosirdžiai linkime pasisekti, bet esamos sąlygos tas bus labai sunku.
J. Budrys, gen. kon. New York

vyrai bei diplomatai viena ar kita proga, kaip ir visų kitų pasaulio valstybių vyrai, turėdavo susitikti ir kalbėti. Pakabintas gen. mjr. Schroeder'o fotografija, kuris 1919 m. pradžioje per lietuvių kovas bolševikais daug padėjo lietuviams, bendradarbiavo su Lietuvos kariuomenės vadu gen. Silvestru Žukausku ir buvo apdovanotas mūsų Vyčio Kryžiumi ir kūrėjo — savanorio medaliu.

Tarp šių fotografijų dominavo didelis paveikslas, vaizdavęs, kaip per vienus vokiečių kariuomenės manevrus Vokietijos prezidentas feldmaršalas von Hindenburg sveikinosi su Lietuvos karo atstovu Vokietijoje gen. št. pulkininku K. Škirpa. Tarp visų šio foto nuotraukų buvo dar viena, vaizdavusi Lietuvos kariuomenės vadą gen. St. Raštikį, Lietuvos diplomatinį atstovą Berlyne ministrį K. Škirpą ir plk. Čepą priėmimo pas Hitlerį 1939 m. balandžio mėnesį, kada greta beveik visų Europos Amerikos ir Azijos valstybių ir Lietuva turėjo pasiųsti savo delegaciją į Berlyną.

Toje pačioje sienoje dar iškabintos dvi karo veiksmų (viena iš 1919 m.) schemos. Visa tai buvo Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus duoklė naujam okupantui nors šiek tiek jį nuraminti. Žymiai vėliau tame skyriuje dar atsirado ir lietuvių draugo gen. mjr. Just portretas.

Vokiečių okupacijos metu V. D. Karo Muziejų buvo labai populiarius ir lankytojų mieliai lankomas, taip vadinamas "raudonasis kampelis". Vienoje salėje foto paveikslais atvaizduota, ką rusai bolševikai žadėjo lietuvių tautai, ir ką jie mums davė per vienerius pirmosios okupacijos metus. Buvo labai daug pačių bolševikų padarytų foto nuotraukų, kaip jų komisari ir lietuvių raudonieji kvieslingai per mitingus žadėjo Lietuvos liaudžiai išstius aukso kalnus; kaip jie šoko ir linksminosi Lietuvoje; kaip buvo gabenami į Maskvą lietuvių išdavikai prašyti, kad Maskva "pasigailėtų" Lietuvos ir ją priimtų prie Tarybų Sąjungos; kaip tie savo tautos išdavikai Kremluje šmeižė savo tautą; kaip jie Maskvoje buvo apipilti gėlėmis.

Greta šių paveikslų čia pat buvo surinkta kita foto nuotraukų serija — šimtai išduotų lietuvių patriotų lavonų Pravieniškių koncentracijos stovykloje, Dr. žemgilio ir kitų Panevėžyje nužudytų lietuvių gydytojų sužaloti lavonai, Ragainių minkelyje sadištiskai nužudytų Telšių kalėdinių kalinių lavonai ir kankinimo įrankiai, Zarasuose nužudytų lietuvių kūnai ir t. t. ir t. t.

Tai, vienoje pusėje Stalino saulė, antroje pusėje mirtis; vienur laimingi pažadai, kitur krūvos lavonų; vienur kalnai raudonų gėlių, kitur klanai lietuvių kankinių kraujo; vienur džiaugsmas ir šokiai, kitur laidotuvių ir ašaros; vienur besišypsantieji Stalinas ir Paleckis, kitur žiaurūs enkavedistai ir mongolai; vienur propagandoje komunizmas, kitur realybėje mirtis ir Sibiras.

Visos šios foto nuotraukos darė didžiausią įspūdį, ir prie jų visada stovėdavo būriai labai giliai susimąsčiusių muziejaus lankytojų.

(Bus daugiau)

• Labai džiaugiuos Tamstos drąsia iniciatyva ir linkiu kuo geriausios sėkmės tame sunkiame, bet taip labai reikalingame darbe. Kartu tenka ir apgailestauti, kad mūsų tautosakos rinkimo ir jos skelbimo darbas, — svarbus visai mūsų tautai, — užkraunamas vienam žmogui. Dvasinė tautos stiprybė nemažiau svarbu už politinę nepriklausomybę.

P. Gaučys, Chicago

• Tamsta darai drąsų žygį prenumeratos keliu išleisti savo knygas. Linkiu gero pasisekimo toj srity, kurioj čia gan daugeliui teko nusivilti nagus.

Kazys Pakštas, Pittsburgh, Pa.

• Nuosirdžiai vertinu Tamstos pastangas išaugoti ateičiai mūsų folkloro turtus. Tamstos pasirinktas kelias yra pats tikriausias: knygos, nors ir negausiu tiražu išleistos, pasklinda plačioje pasaulyje ir išsilaiko jas mylinčiose rankose ilgus dešimtmečius, net šimtmečius, ko negalima tvirtinti apie rankraščius, kuriems gali grėsti įvai-

rūs pavojai. Linkiu ištesėti užsimotus uždavinius ir išeiti nugalėtoju iš visų lauktinų sunkumų.

V. Čižiūnas, Spring Walley, N.Y.

• Džiaugiamės, kad bus išspausdinta knygų apie lietuvių tautosaką. Seniai tokių knygų jau laukiame.

Nukryžiuoto Jėzaus Seseles, Brockton, Mass.

• Labai apsidžiaugiau Jūsų su manytuoj "Lobynu".

Kazys Bradūnas, Baltimore, Md.

• Labai dėkoju Jums už rūpestį išleisti tautosakos dalykėlius.

Dr. Juozas Kriaučiūnas, Detroit, Mich.

• Džiaugiuosi Jūsų ryžtu ir pastangomis išleisti tautosakinių tekstų.

A. Mažiulis, Brooklyn, N.Y.

• Ai, kaip blogai, kad nėra jokio kultūrinio Lituanistikos centro, kuris Jums padėtų, t. y. suorganizuotų leidimą, o dabar Jūs turite tokiems niekam gaišti.

P. Orintaitė, Chicago, Ill.

• Nesmagu, kad kaip tik šiuo laiku, kada turime rašėjų ir jaučiamas didžiausias knygų trūkumas, nebeturime knygų leidėjų... Tai skaudu, tokioje turtingoje šalyje...

Anis Rukas, Chicago, Ill.
(Bus daugiau)NAUJIENA
PROZA

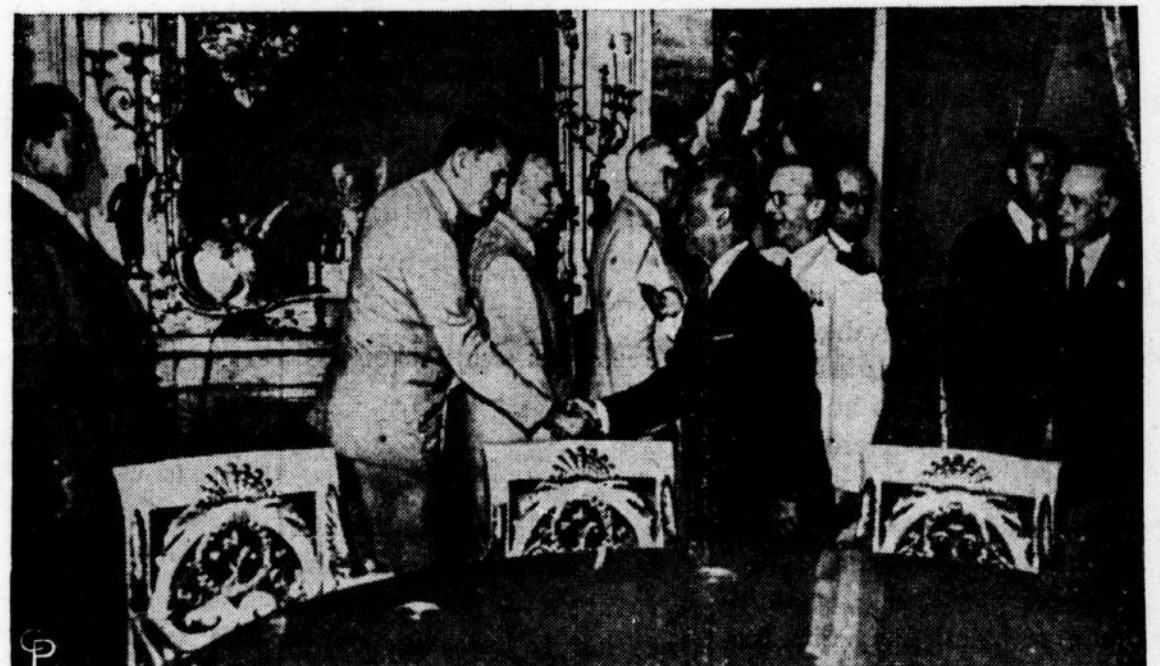
Algirdas Landsbergis, Adolfas Mekas, Jonas Mekas ir Leonas Lėtas yra šios knygos autoriai. Aštuonios novelės reprezentuoja kūrybą šių žvilgsnių, kurie yra išleisti 4 numerius žvilgsnių žurnalo, knygas Proza (pirmoji), Une revence (žalia ir sidabra), Semeniskų idilės.

RASYKITE:
Gabijs, 340 Union Ave.
Brooklyn 11, N. Y.

Knyga 128 psl., kaina 1.25

Naujas žodynas

V. Pėteraičio
"Mažasis lietuviškai - angliškai
žodynas"
Kaina \$2.00.

JAV senatoriai pas Franco Ispanijoje. Ten lankėsi senatoriai Henry Cabott Lodge, Jr., J. K. McFall, Owen Brewster, H. A. Smith, B. Hickenlooper, A. Wiley (visi respublikonai) ir J. Sparkman (demokratas). Jie kalbėjosi apie Ispanijos bendradarbiavimą vakarų gynybos sistemoje. Po to Ispanijoje lankėsi admiralas Sherman ir susitarė dėl Amerikos bazių Ispanijoje (nors Prancūzija ir Anglija tam smarkiai priešinosi, girdi, bendradarbiavimas su Franco režimu duos gerą įrankį bolševikų priešingai propagandai). Po to adm. Shermanas lankėsi Italijoje ir sekmadienį būdamas pasirengęs grįžti lėktuvu į Washingtoną, staiga mirė nuo širdies smūgio.

GERIAUSIAS PIRKINYS šiais laikais? Žinoma, elektra! Kada pragyvenimo kaina šiame plote, kur mes veikiame nuo 1939 metų PAKILO daugiau kaip 78%, vidutinė elektros vienetų, kurį mes tiekiame namų reikalam, kaina NUKRITO 24%!

VARTOTOJŲ APRŪPINIMAS geriausiu ir ekonomiškiausiu elektros patarnavimu visada buvo mūsų tikslas daugiau kaip per pusimtį metų. Šiandien nuolatinė elektros naudingumo pažanga teikia geresnį gyvenimą už pigesnę kainą... augstesnį gyvenimo lygį visai apylinkėi.

The Illuminating Company
ALWAYS AT YOUR SERVICE IN THE BEST LOCATION IN THE NATION

Smulki intrigėlė

Vienybė 29 numeryje (1951 m. liepos mėn. 20 d.) yra įdėtas pranešimas, pavadintas "Idomus ALTS susirinkimas", kuriame rašoma štai kas:

Ryšium su delegato raportu, buvo pakelti kai kurie klausimai. Pavyzdžiui, susirinkimo dalyviams rūpėjo išsiaiškinti, kokį laikraštį ALTS seimas parinko tautininkų organu. Delegatas Kiaunė pareiškė, kad tokio nutarimo seimas nepriėmęs. Be to, šiame susirinkime J. Ginkus pareiškė, kad jis tebeina ALTS centro išdėtinimo pareigas ir kad apie naujo išdėtinimo išrinkimą jam niekas nepanešęs.

Vėliau, susirinkimo dalyvių pokalbiuose paaiškėjo, kad prieš kurį laiką New Yorke įvykęs "slaptas" susirinkimas, kuriame Dirvos redaktorius V. Rastenis pranešęs apie "akcinės spaudos bendrovės" organizavimą. Šiam projektui griežtai priešiškas J. Ginkus, ir atsisakęs būti renkamas į komitetą, tai "bendrovei" organizuoti. Ginkaus motyvas buvęs toks: Jeigu V. Rastenis nori organizuoti spaudos bendrovę, tai yra jo privatus, o ne sąjungos reikalas, kuriam Bačiūno ūkyje įvykęs ALTS seimas nedavęs sankcijos. Girdi, ALTS seime buvo kurtas Spaudos ir Informacijų Komisija ne vieno kurio nors laikraščio, bet visos tautinės spaudos reikalais rūpintis. Apiešdamas tą "slaptą" susirinkimą, J. Ginkus, be to, V. Rasteniui dar taip pareiškęs: "Nedrįsk apie tai rašyti Dirvoje, nes aš viešai išsisiu..." Kokį įspūdį V. Rasteniui padarė šis Ginkaus "ultimatumas", nežinia, bet Dirva apie tą susirinkimą nieko neparašiusi.

Kiekvienam, net ir aplinkybių nežinančiam skaitytojui savaime matyti, kad tai yra specialiai "sufrizuotas" pranešimas, tikslu sukelti neaiškumų bei įtarimų, jog "kažkas keista ir nepaprasta dedasi". Todėl laikome savo pareigą aiškiai ir atvirai nurodyti, kas čia kur slepiasi.

Prieš tai, kol Vienybės redaktorius ir leidėjas Juozas Tysliava viešėjo Chicagoje, toki "friuoti" pranešimai apie ALTS seimą rodėsi Chicagos Sandarj, o dabar, kai jis pagaliau grįžo į Brooklyną, štai tokios rūšies "informacija" pasirodė ir Vienybėje. Pažymėtina taip pat, kad šiuose pranešimuose didžiausias dėmesys kreipiamas vis į spaudos reikalus, stengiantis kompromituoti kiekvieną sumanymą, siekiantį, kad lietuvių tautinė srovė sukurtų stipresnę savo spaudą, nesitenkindama atsitiktine privačiai leidžiamų laikraščių malone ar nemalone.

Kaip žinoma, Vienybės leidėjas visada buvo priešingas, jei tik kas suminėdavo, jog Am. Liet. Tautinei Sąjungai reikėtų turėti "savo organą", vadinasi laikraštį, kuris būtų visiems žinomas, kaip ALT Sąjungos ir apskritai tautinės lietuvių srovės nusistatymų reiškęjas. Kokiais motyvais tas priešinimasis paremtas, čia nėra reikalo nagrinėti.

Prie to reikia pridėti, jog toks pats pasipriešinimas pasireiškia ir prieš sumanymą apskritai tautinės srovės spaudą organizuoti stipresniais ir platesniais pamatais. Kada, kaip paskutinis seimas vieningai pasisakė, esamoji padėtis spaudos srityje yra laikoma vienu iš svarbiausių tautinės veiklos trūkumų, toks priešinimasis prieš kiekvieną sumanymą padėčiai pagerinti yra lyg ir noras, kad tautinė srovė ir jos organizacija

vegetuotų be tinkamesnių priemonių savo veiklai plėsti. Kas yra priešingas organizacijos veiklos priemonių stiprinimui, be abejo, netenka organizacijoje pasitikėjimo, ir tuo tegalima paaiškinti tą aplinkybę, kad Vienybės leidėjas J. Tysliavo kandidatūra nebuvo paminėta į jokių ALTS organus. Žinoma, nuomonų skirtumai, ypač dėl tokių neprograminių dalykų, o dėl priemonių bei darbo metodų, yra visai nenuostabus dalykas. Lojalūs organizacijos nariai, dėl tokių skirtumų likę mažumbe, paprastai lojaliai pasiduoda daugumos sprendimui. Šiuo atveju tačiau kyšo tendencija "atsigriežti" smulkaus kalibro intrigėlėmis.

Kad tais reikalais suinteresuotieji skaitytojai nebūtų klaidinami, laikome pareigą minimi Vienybės pranešimo gaudeliuose atskirti faktus nuo prasimanymų bei tyčia prikergtų aliuzijų.

1. ALTS seimas nenutarė p rinkti tą ar kitą laikraštį ALTS organu ir tuo patenkinti. Tai faktas. Referuodamas artimiausią S-gos uždavinį apžvalgą, buv. S-gos valdybos II vicepirmininkas V. Rastenis pabrėžė, kad to ar kito laikraščio pasirinkimas organu, jei ir būtų žingsnis į priekį nuo dabartinės padėties, tai nebūtų visiškai patenkinamas sprendimas, kadangi reikalinga siekti sukurti visą tautinės srovės spaudos sistemą ir tam tikslui turėtų būti kuriamas platesnis masto bendrovė artimiausiam kontakte su ALT Sąjunga.

Tam uždaviniui studijuoti bei vykdyti išrinkta Spaudos ir Informacijos Komisija, kuri Sąjungos valdybos pritariama bei padedama jau pradėjo tai daryti.

2. J. Ginkus, buvęs ALTS išdėtininkas, dėl ligos seime nedalyvavo, bet žino, kad seimas įvyko, taigi žino, kada jo kadencija pasibaigė, ir, be abejo žino, iš spaudos, o taip pat iš tiesioginių šaltinių, kas yra išrinktas į Sąjungos valdybą, kas išrinktas išdėtininku ir kuo išrinktas pats J. Ginkus. Taigi J. Ginkaus pareiškimas, esą, jis to nežino, atrodė, arba gali būti tik pramanytas, arba tai yra jo koks nors pajaukavimas, bet ne rimtas tvirtinimas.

3. New Yorke nebuvo jokio "slapto" susirinkimo, o pasitaikius progai, buvo sukvietas informacinis susirinkimas asmenų, kurie gyvina domėjosi spaudos klausimu. Kviečiamųjų sąrašą sudarė A. Sodaitis su J. Ginkum. Susirinkime Spaudos ir Inf. Komisijos vicepirmininkas V. Rastenis informavo daugiau kaip 30 susirinkusių asmenų, kas yra daroma spaudos reikalų organizavimo srityje ir tas informacijos išgirdusieji vieningai pareiškė, kad pagaliau ALT Sąjunga stojo į tikrą kelią šiam klausimui spręsti. Kilo mintis jau čia pat numatyti keleto asmenų komisiją, kuri pasiruoštų organizuoti steigiamosios bendrovės akcijų platinimą New Yorke, kai tas platinimas bus oficialiai pradėtas. J. Ginkus buvo pasiūlytas į tą komisiją. Jis tačiau, kiek pagalvojęs, pareiškė,

kad be formalaus susirinkimo nenorįs sutikti įeiti į bet kokią komisiją, kad paskui kas nepriklašiotų. Kadangi reikalas nebuvo labai skubus (bendrovės akcijų platinimui formalumai dar teberengiami), tai ir sutikta, kad tas reikalas formaliai bus vėliau sutvarkytas. Visų susirinkusiųjų pageidavimas buvo, kad J. Ginkus ir Pr. Narvydas, kaip praktiškai vietos sąlygose patyrę organizatoriai, į tokią komisiją įeity. J. Ginkus tikrai patarė tuo tarpu komisijos sąstato neskelbti, iki tai nebus sudaryta formaliau, "kad kas nepriklašiotų". Apie jokių "ultimatumus", žinoma, nebuvo nei kalbos.

4. Jokių kalbų apie tai, kad spaudos bendrovės organizavimas yra "V. Rastenio privatus, o ne Sąjungos reikalas, kuriam ALTS nedavęs sankcijos" nebuvo ir nebuvo joms pamato, kadangi:

a) spaudos bendrovę organizuoja visai ne V. Rastenis, o Sąjungos seimo tam tikslui išrinkta komisija, Sąjungos valdybos pritariama ir remiama, b) steigiant tą bendrovę turime galvoje ne vieno kurio laikraiš-

čio reikalai, bet visos tautinės spaudos reikalai — spaudos, kuriai leisti bendrovė ir kuriama, c) bendrovė numato leisti atitinkamą žurnalą ir numato perimti Dirvos leidimą bei plėsti leidinių sistemą iki reikiamo laipsnio. Dirvos leidimas numatytas perimti todėl, kad tai laikoma esant tikslinga numatyti užsimojimų plane ir kad V. Rastenis, iki šiol vadinamasis privačiais pagrindais daugiausiai į jos leidimą įsikinkęs, nedaro jokių kliūčių tokiam perėmimui, o priešingai — siekia jam sudaryti kopalankiausias sąlygas.

Apie eventualų kokių kitų laikraščių leidimo perėmimą tuo tarpu nėra kalbos, kadangi būsimoji bendrovė nesikesina jokio laikraščio "nusavinti" prieš jo leidėjų norą.

Nei J. Ginkus nei kas kitas kalbamame informaciniame susirinkime apie šį organizavimą nieko panašaus, ką Vienybė iš neva kažkokių pokalbių pasigavusi skelbia, nepareiškė, o jei ir būtų kas pareiškęs, tai toks pareiškimas būtų visai klaidingas. Vienybės redaktoriui tatau manome, yra labai gerai suprantama, todėl "iš pokalbių" pynimas prasimanymais atautų informacijų atrodo nieku nepateisinamas.

Kaip gyviai statosi namus ir rūpinas vaikais

Gyvuliams rūpi ne vien pakankamai maisto surasti, nuo priešų apsiginti, bet ir namus pasistatyti. Yra gyvulių, kaip ir žmonių, kurie namų nesistato, o gyvena kur nors lindyne, po medžiais arba ir visai atvirame lauke. Jie vieną dieną gyvena čia, kitą — ten. Bet yra ir tokių, kurie statosi namus ar lizdus. Yra net puikių statybinių, ypač mūrinių, dailidžių, inžinierių ir yra net mokačių siūti, sukti, austi, lipdyti ir pjaustyti. Visa tai jie daro be rankų, vieni snapu, dantimis, kiti kojomis. Vieni išsikasa olas ar susisuka lizdus ir juose visada gyvena; kiti pasidaro namus tik tada, kai reikia vaikų auginti. O kai kurie pasistato net išties miestus: iškasa griovius, supila pylimus ir daug įvairių trobų pasistato.

Kai kurie gyvuliai puikiai rausiasi žemėje ir namus įsistato po žeme. Pavyzdžiui, kurtis žemėje iškasa ilgus kelius, kurie eina į visas šalis ir net keletą kartų kryžiuojasi; keliai susieina kurmio name, kuris padarytas iš žemių. Jei žiūrėsime į jį iš oro, tai jis atrodo panašus į kupstą. Kupste kurtis įsistato miegamąjį, aplink kurį ei-

na kelios eilės kelių, viena virš kitos, ir yra panašios į žiedus, arba ratus. Iš aukštutinio rato į žemutinį eina penki keliai. Šiais keliais kurtis eina į aukštesnįjį ratą, o iš jo į savo miegamąjį. Kambariuko sienas kurtis sulygina, o apačioje patalios guolį, išklodamas jį lapais ir samanomis. Jame kurtis, išskyrus medžiojimo laiką, visuomet guli. Medžiotoi kurtis eina tris keturis, kartais ir penkis kartus per dieną. Toli jis nevaikščioja: nedaugiau kaip dvidešimt ar trisdešimt metrų nuo savo namo. Išsikastu žemėje keliu jis bėga medžioti vabalų ir kitų smulkių gyvių, kuriuos jis minta. Reikalui ištikus, kurtis gali labai greit išsikasti naujų kelių. Sako, kad purioje žemėje kurtis kasdamasis gali taip greit bėgti, kaip kad vandeny žuvis plaukti. Į upelius ir raistus kurtis išsikasa atskirus kelius. Kurtis moka net šulinius išsikasti. Vienas senas kurtis, medžiotojas pasakoja, kad kartais net savo nemalą išsikases gilų šulinį, į kurį lyjant pribėga vandens. Giliai žemėje šulinyje ilgai neišdžiūsta ir kurtis visada turi vandens.

Australijoje gyvena nedideli gyvuliukai, kuriuos vadiname ančiasnapiais. Taip vadiname, kad ančiasnapio snukutis visai panašus į anties snapą. Ir kojos tokios, kaip anties, todėl jis labai gerai plaukioja. Gyvena ančiasnapis upės krante, išsikases ilgą olą. Gale olos, įsistato guolį, į kurį veda du keliai: vienas iš vandens, kitas iš kranto. Tais keliais ančiasnapis gali eiti, kur nori: į vandenį, ar į krantą. Keleiviai pasakoja matę ančiasnapį olų iškastų labai gudriai ir labai ilgų — net apie 14 metrų ilgio. Vaikus augina ančiasnapiai savo olose.

Kartais žemę įsikasti moka ir kai kurie paukščiai. Pavyzdžiui, jūros paukščiukas, vadinamas kirvėliu, lizdą taisosi žemėje. Kai ateina laikas dėti kiaušinius, jieško minkštesnės žemės ir suradęs ima kasti olą. Patinas kasa, o patelė tik padeda. Kasdamas paukščiukas nieko nemato ir negirdi. Medžiotojai pasakoja, kad tuomet kirvelį galima esą ranko-

mis sugauti. Iškasa virš metro olą, kurios gale pasidaro lizdą, ir antrą olą, kad pavojui ištikus galėtų išsigelbėti nuo priešų.

Sunku suprasti, kokių būdu įsirausia į žemę gyvatės. Gyvuliai įsikasa kojomis ir nagais, paukščiai nagais ir snapu. Bet kuo kasasi gyvatės? O yra gyvačių, kurios iš tikrųjų įsikasa į žemę. Jamaikos saloje (Amerikoje) yra daug geltonųjų gyvačių. Žmonės jų nebijo, nes jos nenuodingos. Kartą vienas daržininkas matęs, kaip iš krūvos minkštų žemių išlindusi gyvatė. Žemę buvusi neseniai atvežta daržo lysėms pilti. Daržininkas stebėjosi, kokių būdu į žemę patekusi gyvatė. Iškapstęs krūvą žemių, rado vidury susisuktą gyvatės lizdą. Gyvatė, matyti, kasėsi olą galva, bet žemės laukan traukė visu kūnu.

Yra taip pat ir sraigų, kurios lizdus darosi akmenų uolose. Vandenynų krantuose marmuro uolose galima rasti lyg gražtu išgręžtų skylių. Tai sraigių uolos. Jas sraigės pasidaro tam tikru būdu: jos leidžia iš savės putas, o tosios putas, lyg rūkštys, išveda akmenį.

Vandenynuose yra mažyčių gražių sraigių, vadinamų akmenaužėmis. Nors ši sraigė maža ir trapi, bet gali akmenis gręžti. Ypač ilgus olas jos pasidaro gipso uolose. Šioji sraigė turi plonus tvirtus dyglius. Ji įkimba į uolą ir lyg koks gražtas pamažu sukdamas aštriais dygliais trupina uolą. Dirba ji ilgai, bet pagaliau pasidaro skyelę gyventi. Toje skyelėje pasislepia ji ir nuo priešų.

J. Miškinis

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

6755 So. Western Ave.
Chicago 36, Ill.

DETROITO LIETUVIŲ VISUOMENĖJE

• Amerikos Lietuvių Balso Detrote radio klubas pakvietė radio valandėlės meno vadovu aktorį Justiną Pusdešrį, kuris iki šiol sėkmingai reiškėsi vietos lietuvių scenos darbe.

• Lietuviškos radio valandėlės metu praeitą šeštadienį, liepos 14 d., buvo gražiai paminėta Dariaus — Girėno tragiško žuvimo 18 metų sukaktis. Teisėjas Uvickas davė glaudų šio garbingo skridimo Lietuvon vaizdą. Montažą "Prisiminkime Lituanicą" parąšė ir režisavo akt. J. Pusdešris, o vykusiai suvaidino meno kolektyvo nariai H. Rauby, J. Kriščiūnas, A. Gubilas ir pats autorius.

• Skautų tautinių šokių grupė vadovaujama p. Zaganevičienės, dalyvauja iškilingame Detroito

miesto 250 metų jubiliejaus minėjime, įvykstančiame liepos 28 dieną Belle Island saloje. Mažonui pastebėti, kad Tarptautinio Instituto direktorė Mrs. DeGrelle, įvertindama lietuvių dalyvavimą, pareiškė, jog pastarieji sudaro šventės programos pagrindą.

• Du veiklūs Detroito skautai, V. Pileika ir L. Gerulaitis, išvyksta į kariuomenę. Skautų vietininkija praėjusį šeštadienį surengė jiems išleistuves.

Tą pačią dieną įvyko ir kun. Kluonio išleistuvės, kuris išvyksta Vokietijon studijuoti. • Praėjusį sekmadienį įvykęs Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Detroito skyriaus piknikas — gegužinė sutraukė nemažą būrį svečių.

Z. V. R.

THE LORAIN BANKING CO.

CONDENSED STATEMENT OF CONDITION AS OF CLOSE OF BUSINESS JUNE 30, 1951

— ASSETS —

Cash on Hand and in Banks	\$ 2,583,943.29
United States Government Obligations	4,280,804.00
State, Municipal and Other Bonds and Securities, including Stock in Federal Reserve Bank, Less Reserves	3,081,301.05
Loan and Discounts	5,396,832.74
Banking Premises, Furniture and Fixtures	34,000.00
Other Resources	4,969.56
TOTAL	\$15,381,850.64

— LIABILITIES —

Capital Stock	300,000.00
Surplus and Undivided Profits	555,943.17
Reserves	100,000.00
Deposits	14,381,995.74
Dividends Payable July 1, 1951	15,000.00
Other Liabilities	28,911.73
TOTAL	\$15,381,850.64

Member
Federal Reserve
Bank

Still The Best Investment
**U. S.
Savings Bonds**

Member
Insurance Corp.
Federal Deposit

600 BROADWAY

LORAIN, OHIO

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

A. A. L. MAŽONIENE

Skandalingos tremties ir sunkios ligos išvarginta šių metų liepos mėn. 20 d. Clevelande mirė Liucina Dovoina Silvestravičiūtė — Mažonienė. Ji yra aušrininko Mečislavo Dovoinos Silvestravičiaus brolė.

Velionė yra gimusi 1884 m. sausio mėn. 16 d. Lesčių dvare, Kauno apskr. 1904 m. baigė Mintaujos gimnaziją, vėliau Kijevo universitete įgijo farmacijos asistento laipsnį. 1912 m. iškėlė už vaistinininko Kazimiero Mažono.

Pirmojo Pasaulinio karo audra Mažonų šeimą buvo nubloškusi Rusijon. Grįžę Lietuvon kurį laiką gyveno Kaune, o nuo 1924 m. jau pastoviai Mažonai gyvena Klaipėdoje. Čia L. Mažonienė dirbo įvairiose labdarinės draugijose. Pagusti, padėti vargšams ji buvo visuomet palanki.

Už meilę ir paramą jaunimui 1934 m. velionė buvo apdovanojama Lietuvių Studentų Filialo Samogitiae Korporacijos garbės ženklais.

1940 m. bolševikams pirmą kartą užėmus Nepriklausomą Lietuvą ir 1944 m. antru kartu okupuojant daug lietuvių tremtinių Klaipėdoje, Mažonų namuose, rado nakvynę, maistą, globą, o neretas ir pinigais buvo sušelpas.

Būdingas velionei, kad ir toks įvykis. Sykį, jau geroką būrį bėglių priglaudus, naktį, atsiradus dar vienam, Mažonienė iš pradžių truputį lyg ir susimastė, bet tuojau su jai įprasta šypsena atsiliepė: "Jei sugul-

dėm 15, tai sutilps dar ir 16, Tamsta".

Net ir tremty, Vokietijoje, jau netekusi viso savo turto, paskutinėmis savo žirnių ir bulvių atsargomis dalindamasi, surengė 18-kai lietuvių tremtinių, visai kolonijai, bendras kūčias.

Labai gaila, kad didysis a. a. L. Mažonienės noras — grįžti Nepriklausomon Lietuvon neįvyko, nes Jai teko amžina poilsio vieta Clevelando Kalvarijos kapinėse.

M. S.

VILNIEČIŲ DRAUGIJA

Liepos 27 d. Clevelande gyvenantieji Vilniaus krašto lietuviai turėjo savo susirinkimą. Išrinkta valdyba: Adv. Lazdinis — pirmininkas, Kazys Gaižutis — pirmininkas, Kazys Gaižutis ir V. Olseika — nariai.

Nutarta kas mėnesį daryti susirinkimus ir juose skaityti paskaitas Vilniaus krašto problemomis.

GERB. M. K., 2597 E. 92 St.

Šiuo adresu rašytas laiškas nepasiekė adresato. Tokį adresą redakcijai davęs asmuo prašomas nurodyti adresą tiksliau.

Filmų aiškinimas ir įvairūs didinimai iš negatyvų. Galite gauti geriausių Kodak filmų.

Kreiptis: B. Gaidžiūnas, 6820 Superior Ave. (Dirva) nuo 7 val. iki 5 val. p. p. ir 1234 East 89 St. nuo 6 v. vak.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudonai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudus kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAIN 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

Mūsų specialybė
virtuvių, vonių, arkų ir
spalvotų langų
PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba
dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys
virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams
lietuviškoje krautuvėje

ČIURLIONIETEI

Aldonai Stempužienei ir Čiurlionio ansamblio pirmininkui Juozui Stempužiui, sulaukus sūnaus Lino — Povilo, geriausius sveikinimus siunčia

Čiurlionio ansamblis

PADEKOS

Giliai sujaudinti ir sužavėti malonių patarnavimų mūsų mylimai a. a. Liucina Mažonienė, Laidotuvių namų direktoriaus Dailai Jakubis ir William Jakubis reikiame didžiulę padėką.

Kazimieras Mažonis ir giminės

Švento Jurgio parapijos klebonui kun. V. Vilkutaičiui ir dr. kun. K. Širvaičiui už pamaldas ir dvasinį patarnavimą a. a. Liucina Mažonienė, širdingai dėkojame.

Kazimieras Mažonis ir giminės

PARDUODAMAS NAMAS

Nupigintas — švarus, 7 kamb. gaminis šildymas, gražus kiemas, arti prie šv. Jurgio bažnyčios. Taip pat parduodami valgomiojo kamb. baldai, vaiko lopšys, mėlynas fotelis — pigu.

1356 East 68 St.

RKO Keith's 105th

Liepos 25-31 d. "THE FROGMEN" su Richard Widmark.

ISNUOMOJAMI

du kambariai su baldais porai ar vienam. Bendra virtuvė. 1375 E. 82 St., arti Superior.

3 SEIMŲ NAMAS

su baldais, geroj vietoj. Be to, atskirai parduodami geri langai. J. Petrošius, 3741 E. 93 St.

GREETINGS and BEST WISHES

To Our Many Friends

THE SUPERIOR FOUNDRY

3542 East 71st St.

VU.3-8000

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

THE MAY CO'S Cool BASEMENT

Išpardavimas!

NAUJAS PIRKINYS!

Mezginiais apvedžioti

NAKTINIAI

1.79

DYDŽIAI

36 iki 52

Pilno ar įstrižo iškirpimo žavūs ir patogūs daugiakvadriniai dirbtinio šilko naktiniai marškiniai, apvedžioti puikiais mezginiais, yra puikus pirkinys visiems metams. Jie yra tokių įdomių atspalvių, kad norėsite turėti juos visų spalvų už tą pigią, pigią kainą.

Deja, užsakymų paštui ar telefonu nepriimam!

Basement Lingerie
Department

PRANEŠIMAS

apie lietuviškas mašinėles ir plokšteles

Jau gavau rašomasias mašinėles (kelionines — portables) su pilnu lietuvišku raidynu, tokiu, kaip buvo vartojamas Lietuvoje. Tokių mašinėlių nei Amerikoje nei Lietuvoje dar nėra buvę, tikrai yra geros. Nenoriu daug girti, nes galėtumėt pagyvoti, kad tai tik garsinimas. Prašau įsitikinti, pamatysite, kad tai yra teisybė.

Ta pačia proga pranešu visiems, kurie klausė apie lietuviškas plokšteles, įdainuotas S. Grauzinio, A. Šabaniausko ir kitų dainininkų. Tų plokštelių greit gausiu iš Anglijos ir paskelbsiu spaudoje pavadinimus bei kitas sąlygas. Labai atsiprašau visus klausiusius, kad nepranešu kiekvienam asmeniškai, nes gavau tiek daug paklausimų, jog neturiu fizinės galimybės visiems atsakyti.

Reiškiu pagarbą

J. Karvelis,

6529 So. Racine Ave.,

Chicago 36, Ill.

Tel.: WEntworth 6-9576.

KIRPEJĄ DOVYDAUSKĄ

prašo atsiliepti A. Valaitis, 22 Schuyler St., Amsterdam, N. Y. Kas žino jo adresą, prašom pranešti.

JONAS G. POLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POTomac 1-6899

GERIAUSIA
GARANTIJĄ
GERUMA YRA

MONCRIEF

SILDYMO IR

ORO VĖSINIMO SISTEMA

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

LIETUVIŲ BANKE

GALIMA ATLIKTI DAUG REIKALŲ

Piniginės santaupos — kiekviena taupymo knygelė — čia yra apdraustos iki \$10,000 per Federal Insurance Cor., J. A. V. valdžios apsaugoje.

Čia gaunamos paskolos namams pirkti arba statyti, galima užsimokėti už gasą, elektrą, keisti čekius, pinigines perlaides (Money orders) arba rengiantis kelionėn galima įsigyti kelioninių (Traveler) čekių, ir kitais reikalais čia galima gauti gerų patarimų.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: Main 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515

WM. DEBES PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkeliš - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

LIETUVIŲ NESUMULKINSI!

Pereitos savaitės pabaigoje Amerikos spaudoje pasirodė žinia, paremta Valstybės Departamento turimomis informacijomis, kad Vilniuje įvyko darbininkų riaušės prieš bolševikų administraciją, kuri reikalavusi didesnių gamybos normų, nedidindama atlyginimo. Riaušės malsinusi kariuomenė ir policija. Esą abiejose pusėse užmuštų ir sužeistų, kaip minima, apie 400. Lietuviai darbininkai, kaip sakoma pranešime, sugadino fabriko mašinas ir sudegino odų esandėlį.

Cleveland Press ta proga įdėjo Frederic Sterbentz parašytą editorialą, pavadintą "You Can't Fool the Lithuanians." (Maždaug: "Jūs negalite sumulkinti lietuvių"). Straipsnyje rašoma:

"Sovietiniame Vilniuje, kurį rusai išlaisvino 1944 metų liepos mėnesį, žmonės dar neįsitikino, kad tobula laisvė ateina su tarnavimu Stalinui. Užsispyrę žmonės, tie lietuviai! Septyneri metai mokymo, septyneri metai stalininės kultūros, septyneri metai Stalino mėlės tiems mažiukams, septyneri metai tobulos išminties marksistinio mokslo įkvėptų vadų, ir vis dar nedėkingi Vilniaus darbinin-

kai maištauja. Jie turėjo progos tarnauti didžiajai Stalino garbei ir Sovietų Sąjungai, su pasiaukojimu padidindami batų fabriko gamybą be papildomo atlyginimo. Tačiau, dėl keleto beveik kapeikų, jie maištauja, maištauja prieš papildomą pasipaudimą, jie streikuoja, gadina mašinas, padega odų sandėlių ir netgi pasipriešina policijai, kuri buvo pasiūstą paskatinti juos atitaistyti klaidingus žingsnius. Daugelis policininkų ir daugelis darbininkų mirė tame susirėmime, kiti kenčia nuo žaizdų.

Lietuva buvo caristinės Rusijos dalis (didžioji kunigaikštija). Po 1917 metų revoliucijos ji pasiskelbė nepriklausoma valstybe, sudarė socialistų — liaudininkų (Socialist-Populist) vyriausybę, įvykdė žemės reformą, atlaikė depresijos laikus. Vokiečiai užėmė Lietuvą ir kitas Baltijos valstybes žygiuodami į rytus. Rusija išlaisvino kraštą žygiuodama į vakarus ir kadangi Lietuva, Latvija, Estija buvo buvusios motinos Rusijos dalys kadaise, ir kadangi žmonės tikriausiai turėjo mielai sutikti palaimą būti Sovietų Sąjungos nariais, tai Rusija ir padarė tuos kraštus Sovietų Sąjungos dalimi.

Daugelis lietuvių, tačiau, pasirodė neišmokomi. Kaikurie bėgo ir mirė. Kai kurie sugebėjo pasiekti vakarų kraštus ir patekti į DP stovyklas. Daugelis, mes girdėjome, buvo toki užsispyrę savo pamišėliškose įpročiuose, kad juos reikėjo siųsti į rytus perauklėti Rusijos kasyklose ir miškuose. Kiti pasiliko džiaugtis Rusijos agrikultūra, Rusijos pramonės metodais, Rusijos kultūra ir Rusijos teisingumu, ir patirti neapsakoma malonumą sudedant augščiausias pastangas į Sovietų Sąjungos kūrybą.

Tačiau dar yra tokių, kurie parodo silpnųjų savo naujoje dorybėje, kurie nepakelia dienos karščio, kuriems stinga tiek kilnumo, kiek jo reikalauja Stalinas iš savo tarnų. Ir yra tokių, kurie pasiilgsta senų dalykų, kurie nemėgsta rusiškos kultūros ir rusiško galvojimo ir neapkenčia nuolatinio žiūrėjimo į Maskvą. Jie nori lietuviškų dalykų ir nori pajusti, kad ir jie kai ką gauna iš savo darbo, kurį jie atlieka.

Taip yra ir kitose Baltijos valstybėse, taip yra Lenkijos, Čekoslovakijos, Vengrijos, Albanijos, Rumunijos ir Bulgarijos satelinėse valstybėse, kuriose tautiškomis nuodėmė tebegyvuoja, neatsižvelgiant jokių valymų. Ji gyvavo praeityje švelnesnių valdžių negu stalinistų, kai rusiška, laikais, ir ne per septynerius nei per 70 (jei žmonės turėtų taip ilgai kentėti) metų ji gali būti išrauta.

Tai yra kova, kurią pralaimi stalinistai, kurie kasdien yra negelbėti. Kongrese yra iškeltas pasiūlymas nutraukti diplomatinis ir prekybinius santykius su Čekoslovakija ir išvyti visus komunistų laikraštinius iš Amerikos. Vals. Dep-tas sako ėmęsis tikrai nepaprastų priemonių, bet nesako, kokių būtent.

Žinoma, iš šio straipsnio kyšo labai jau paviršutiniškas ir stambokų klaidų pilnas autorius informuotumas apie istorijos ir faktus ir net apie visai nesenų įvykių eigą. Pavyzdžiui, jis supainioja tokius dalykus, kaip Lietuvą — didžioji kunigaikštija ir tuo pačiu metu caristinės Rusijos dalis, sudarydamas įspūdį, lyg Lietuva niekad anksčiau nėra buvusi nepriklausoma ("Nuo amžių rusiškas kraštas"...). Autoriaus akyse vokiečiai pirmieji okupavo nepriklausomą Lietuvą, o rusai Lietuvoje tik 1944 m. pirmą kartą tepasirodė. Taip, žinoma, atsitinka, kai kas nori parašyti trumpai ir visdėlio "viską" pasakyti... Bet esmėje tokių straipsnių pasirodymai yra geras ir įsidėmėtinas reiškinys.

"Tylos sąmokslas" ledai jau yra žymiai pralūžę.

(Atkelta iš 1-mo pusl.)
"Lietuvos smėlio ant savo paveldu". Tai labai gerai: aš džiaugiuosi, kad net ir nuo mano "padų" per kelias dešimtis metų gyvenimo Amerikoje tas "smėlys" dar ne visas nubyėjo. Bet tai reiškia, kad naujieji ateiviai daugiau rūpinasi visų pirma tais klausimais, kurie liečia dalykus, buvusius, esamus ar būsimus ten, Lietuvoje bei Lietuvos piliečių veikloje užsienyje. O mes, seniai čia gyvenantieji, daugelio tų dalykų nežinome ir kreipiame daugiau dėmesio į vietinius lietuvių visuomeninius reikalus, kurie naujiesiems ateiviams gal kartais net nelabai svarbūs atrodo...

Čia ir yra pamato kilti klausimui — kur link pasukti Sąjungos veikimą: ar prie naujiesiems, ar prie seniesiems ateiviams labiau rūpimų reikalų?

— Ir kaip manote tą klausimą išspręsti?

— Man siūlosi labai paprastas sprendimas: juk tai vienos upės vanduo ir jis visas, gali tekėti ta pačia vaga.

— Bet ar tai nesudarys pavojaus įtraukti Sąjungą į vadinamą neamerikinę veiklą?

— Per ilgą savo gyvenimą Amerikoje beveik nepastebėjau kokio nors įžymiesnio lietuvių visuomeninio veikimo, kuris nebūtų "nusikalęs" ta tariamąja "neamerikine" veikla. Kada kas buvo daroma, visada akis ir ausis nukreipus į tai, kas dedasi Lietuvoje, kas girdėti lietuvių tautos reikaluose. Argi Amerikos lietuvių žygiai Lietuvoje įvykusių Kražių skerdynių reikalu — nebuvo tokia "neamerikine" veikla? Ar pašalų siuntimas Lietuvos revoliucionieriams apie 1905 metus — nebuvo "kišimasis į svetimo krašto politiką"? O pagalba Lietuvai nepriklausomybės atstatymo laikais? Pagaliau — dabartinė mūsų kova dėl Lietuvos išlaisvinimo ir netgi dėl demokratinės santvarkos joje, — ar to nebūtų galima vadinti irgi "neamerikine" veikla? Pati Amerika dabar yra įsileidusi į tokios rūšies "neamerikinę" veiklą visame pasaulyje, tai mums tuo visai nėra ko varžytis. Mūsų visų, lygiai senųjų, lygiai naujųjų ateivių siekimai Lietuvos atžvilgiu visiškai sutampa su šios šalies siekimais ir aš nematau jokio pavojaus, kad mūsų rūpinimasis Lietuvos reikalais kuriuo nors būdu užtrauktų mums šios šalies įstatymų rūstybę.

— Bet, kalbant konkrečiau, čia liečiamas klausimas, kokia yra Sąjungos pozicija tokiems Lietuvos politiniams reikalams, kur Lietuvos piliečių politinės grupės nėra vienodos nuomonės: ar Sąjunga čia laikosi visiškai neutraliai, ar ji stoja už Lietuvos piliečių politinės grupės, vadinamos tautininkų vardu, ir veikia su ta grupe išvien?

Mes čia Amerikoje tautininkų vardą vartojame bei nešiojame jau seniai. Sako, kad Lietuvoje

tas žodis, kaip tam tikros srovės pavadinimas, atsirado daug vėliau. Bet aš nenorėčiau vesti ginčų dėl to, kur pirmiau atsirado lietuvių tautininkai ir tos idėjos, kuriomis remiasi jų pažiūros. Manau, teisingiausia bus priimti tokią nuomonę, kad lietuvių tautininkai, kaip srovė, susidarė iš Lietuvoje, Amerikoje ar kur kitur gyvenusių bei dabar gyvenančių lietuvių.

Todėl pirmutinis pamatas keliama klausimui spręsti man yra toks: lietuvių tautinė srovė, kaip tam tikra idėjinė lietuvių grupė, lietuvių tautoje yra viena, panašiai, kaip lietuvių tauta yra viena.

Aš jaučiuosi, kad visi lietuvių tautininkai pagrindinių principų atžvilgiu yra mano bendraminčiai, visiškai neatsižvelgiant, kuriame krašte jie gyvena, kokio krašto jie yra piliečiai.

Žinoma, tai nereikia, kad aš jau esu vienodos nuomonės su kiekvienu iš jų visais klausimais. Kai minit Lietuvoje veikusių tautininkų grupę, tai aš turiu pasakyti, kad pagrindinės idėjos atžvilgiu irgi juos visus laikau bendraminčiais. Bet tuo dar nepasakytą, kad aš laikau savo pareigą visada pritariti viskam, kas jų ar jų vardu daryta. Kiek žinau, net ten pat buvusieji tautininkai ne visi viskam vienodai pritarė ir dabar apie įvairius praktikoje vykdytus dalykus dažnas iš jų atsiliepia gana kritiškai.

Kokia iš to išvada? Man regis tokia, kad visais Lietuvą liečiančiais klausimais mūsų, Amerikoje esančių tautinės srovės lietuvių, nuomonės bei nusistatymai išplaukia iš tų pačių pagrindų, kaip ir visų mūsų bendraminčių. Ir jei, sakysime, kuriais nors Lietuvos dabarties ar ateities klausimais lietuviškųjų politinių grupių nusistatymai bei siekimai nevienodi, tai mes savaime greičiau pritarime tokiems siekimams, kurie išplaukia iš mūsų pagrindinės idėjos. Mes net nesvyruojame, ar laikytis neutraliai, ar stoti į kurią šalį. Normaliai mūsų pageidavimai, mūsų linkėjimai savaime sutampa su mūsų bendraminčių siekimais, o ne su priešingais.

Imkime pavyzdį. Sakysime, Lietuva vėl nepriklausoma, turi pačių lietuvių priimtą konstituciją, gražiai jos laikosi, viskas tvarkoj. Ar Amerikos lietuvių Tautinė Sąjunga tada jau privalo nusiplauti rankas ir užmiršti apie Lietuvą, kadangi užsibūrėtikis tikslas pasiektas? Manau, kad taip padaryti negalėtumėm. Mes visada linkėtumėm, kad Lietuvoje, kur gyvena mūsų tautos didžiulia, būtų kiek galima plačiau įgyvendintos ir tos idėjos, kurias mes tikime. Mes, žinoma, iš čia ne diktuočiomės Lietuvai įstatymų, mes nenurodinėtumėm, kas turi būti Lietuvos prezidentas ar ministras pirmininkas, kaip tai kai kas jau net, dabar bando suplanuoti — tai ir formaliai ir iš esmės mums netinka. Bet mes, aišku, linkėtumėm, kad mūsų vienminčiai Lietuvoje, žinoma, teisiu būdu, pasiektų tokios politinės įtakos, kuri būtų reikalinga mums simpatingoms

idėjoms įgyvendinti. Ir, turbūt, laikytumėm, jog yra visai natūralu savo vienminčius palaikyti, su jais bendradarbiauti.

Tas pats ir dabar. Pavyzdžiui, Mažosios Lietuvos atstovo Vlike klausimas. Aš nematau jokios kliūtis, kodėl bet koks Amerikos lietuvis, taigi ir Amerikos lietuvių Tautinė Sąjunga negalėtų turėti ir negalėtų pareikšti savo nuomonės tokiu klausimu. O jei ji tokią nuomonę turi, tai aš taip pat nematau jokių kliūčių tokią nuomonę visų pirma perduoti tautinės srovės atstovui Vlike, ir jį padrąsinti, kad tokį nusistatymą gintų. Būtų keista, jei mes, lietuviai tautininkai Amerikoje, vengtumėm pasidalinti savo nusistatymu su lietuvių tautininku Europoje.

Aišku, jeigu būtų pastebima, kad mūsų bendraminčiai ten ar ten, mūsų supratimu, praktikuose veiksmuose pasielgia priešingai, negu reikėtų išeinant iš mūsų pagrindinių idėjų, tai mes ne tik tam nepritartumėm, ne tik nesimtumėm dėl to atsakomybės, bet laikytumėm savo pareigą juos net įspėti.

Todėl aš ir manau, kad kalbant ir apie tokius Lietuvą liečiančius reikalus, kur lietuvių politinės grupės nėra vienodos nusistatymo, mūsų bendradarbiavimas, nuomonėmis pasidalinimas visada turėtų būti palankus su visais bendraminčiais. Dėl to Sąjunga nepasidarys kiek nors iš šalies vadovaujama, nes be jos įstatuose numatytų teisėtų jos organų, vienintelis augštesnis jos vadovas yra tik jos idėjos, kurios sudaro mūsų susijungimo pagrindą.

— Ar nebūtų įmanoma plačiau pareikšti viuomenei, kaip Sąjungos valdyba praktiškai sprendžia anksčiau minėtų dvejopų interesų suliejimą į "vieną upę"? Turime galvoj vieną didesnę domėjimąsi vietiniais reikalais, kitą "užjūriniais".

— Viena iš svarbiausių tam priemonių, be abejo, yra spauda. Sąjungos valdyba ne tik pritarė Spaudos ir Informacijos Komisijos planui organizuoti bendrovę leisti visai tautinės srovės spaudos sistemai, bet taip pat imasi žygių įtraukti ir visus ALTS skyrius bei narius į talką padėti tai bendrovei suorganizuoti.

Antra priemonė, tai bent organizuoti veikiančių bendraminčių centralizuotas susižinėjimas. Kaip žinote, Sąjungos seimas priėmė rezoliuciją, kurioje paveid valdybai studijuoti galimybes įkurti pasaulio lietuvių tautinės srovės centrą. Motyvuojant tokią rezoliuciją, buvo kalbėta ir apie suaukimą, gal būtų, viso pasaulio lietuvių tautinės srovės atstovų suvažiavimo.

Vargu ar tai būtų įmanoma įvykdyti. Gal tik Lietuvai nepriklausomybę atgavus. Šiaip jau toks centras gal būtų galima sudaryti ir be suvažiavimo: Bet tai vistiek turėtų būti lyg ir pasaulinė lietuvių tautinės srovės organizacija. Klausimas, ar yra būtinas reikalas kurti tokią super-organizaciją. Juk čia tik bendradarbiavimo, ryšio reikalas, apie kurį kalbėjome. O tam tikslui nebūtinai reikia formalios super-organizacijos. Tad, atsižvelgdama į esamas aplinkybes, valdyba mano, jog užteks turėti visiems žinomą susižinėjimo centrą, ir, kaip žinote, pavedė tokiu susižinėjimu rūpintis Spaudos ir Informacijos Komisijai. Komisijai yra pavesta informuoti mūsų bendraminčius apie ALTS veikimą, apie jos nusistatymus įvairiais klausimais, taip pat surinkti ir iš kitų kraštų bendraminčių nuomones, kurias ir mes, ALTS valdyba, galėsime priimti dėnesin, svarstydamį įvairius klausimus. Manome, kad tuo tarpu tokio ryšių palaikymo būdo visiškai pakanka.

— Kokius kitus artimesnius darbus valdyba dabar numato?

— Nenorėčiau kalbėti apie dalykus, kurie dar nepradėti, neapsvarstyti. Kaip minėjau, artimiausias uždavinys, numatyti būdus, kaip skyriai ir atskiri nariai geriau galėtų prisidėti prie spaudos bendrovės sudarymo. Svarstysime jaunimo organizavimo klausimą.

Reikia pastebėti, kad kai kurie skyriai yra užsimoję įsigyti vietos organizaciniais reikams namus. Bostono skyrius tokius namus jau įsigijo. Tai, be abejo sudarys nemažą problemą, nes ir tiems reikalams reiks surasti nemažą lėšų, nors to naudingumas yra labai aiškus.

— Kaip vyksta Sąjungos atstovavimas Balfe ir Taryboje?

— Esame nusistatę paskatinti mūsų atstovus kiek galima dažniau duoti valdybai pranešimus bei pastabas apie jų patyrimus, dalyvaujant posėdžiuose bei kituose tų organizacijų darbuose. Tai, tikimės, duos galimybes ir Sąjungos narius plačiau painformuoti apie tų darbų eigą. Iš kitos pusės kviesime narius, kad keltų savo pastabas bei pageidavimus dėl tų organizacijų darbų. Mūsų noras yra, kad Sąjungos dalyvavimas tose organizacijose būtų veiklus ir konstruktyvus, pasireiškiantis naudinga iniciatyva, kiek jos pasiūlytų reikalinga. Manau, kad, jeigu kur pasirodytų esanti reikalinga vieša kritika, to irgi nereikėtų vengti. Atstovų pasikeitimų tuo tarpu nenumatoma.

PRANEŠIMAS

Pranešame giminėms ir pažįstamiems, kad š. m. liepos 20 d. po ilgos ir sunkios ligos mirė

LIUCINA MAŽONIENĖ

Liūdi vyras, sūnus, sesuo, marti ir anukė.

Cleveland'as 1951 m. liepos 21 d.

Brangiam kolegai provizoriui

K. MAŽONUI

dėl jo mylimos žmonos mirties reiškia gilią užuojautą.

Steponas Nasvytis su šeima

DIRVA, Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS. Assistant Editor Balyš GAIDŽIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5.00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50.

DIRVA lieka tiksliai kvietimaisi Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvos Leidybos B-ė. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinės Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadiški doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kuriuo metų laiku.